

**UCHWAŁA NR XXVII/147/20
RADY GMINY NIEDRZWICA DUŻA
z dnia 29 grudnia 2020 r.**

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom w Gminie
Niedrzwica Duża na rok 2021.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713,1378) oraz art. 4¹ ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277, 1818 M.P. z 2020 r. poz. 1492) oraz art. 10 ust. 1,2,2a,2b, 3, 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się Gminny Program Przeciwdziałania Uzależnieniom w Gminie Niedrzwica Duża na rok 2021 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 01.01.2021 r.

Przewodniczący Rady Gminy

Rafał Dziekanowski

Załącznik do Uchwały
nr XXVII/147/20 Rady Gminy
Niedzwica Duża
z dnia 29 grudnia 2020r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
UZALEŻNIENIOM
W GMINIE NIEDRZWICA DUŻA
NA ROK 2021**

Spis treści

WSTĘP

- I. PODSTAWY PRAWNE GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM W GMINIE NIEDRZWICA DUŻA NA ROK 2021**
- II. DIAGNOZA SYTUACJI W GMINIE NIEDRZWICA DUŻA W ASPEKCIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOTYKOWYCH**
- III. CELE, ZADANIA, WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADAŃ GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM W GMINIE NIEDRZWICA DUŻA NA ROK 2021**
- IV. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU**
- V. REALIZATORZY, PARTNERZY, ADRESACI PROGRAMU**
- VI. ZASADY FINANSOWANIA PROGRAMU**
- VII. ZASADY WYNAGRADZANIA GMINNEJ KOMISJI D/S PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W NIEDRZWICY DUŻEJ**

WSTĘP

Gminny Program Przeciwdziałania Uzależnieniom w Gminie Niedzwica Duża uchwalany jest corocznie przez Radę Gminy Niedzwica Duża. Program jest zapisem działań, które będą realizowane w ramach zadań własnych gminy w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii, innych środków psychoaktywnych, w tym przemocy w rodzinie zgodnie z art. 4¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Umieszczenie zadań wynikających z odrębnych ustaw w jednym programie wynika przede wszystkim z faktu, że do większości z nich można zaproponować zbieżne działania profilaktyczne, nierzadko tożsame oraz to, że zadania do realizacji wynikające z tych ustaw mogą być finansowane z tych samych środków.

Program określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania alkoholu, substancji psychoaktywnych i przemocy w rodzinie. Zawiera działania profilaktyczno-informacyjne, mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia i zmianę postaw przy użyciu sprawdzonych i rekomendowanych programów profilaktycznych odpowiadających na środowiskowe zapotrzebowanie. Ponadto uwzględnia system działań pomocowych skierowanych do osób uzależnionych, osób spożywających alkohol w sposób ryzykowny i szkodliwy, jak również do ich rodzin. Program stanowi także przewodnik dla ludzi i instytucji pragnących zaktywizować swe działania w tej dziedzinie. Przy opracowaniu programu uwzględnione zostały Rekomendacje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Narodowego Programu Zdrowia. Istotą programu jest skoordynowana pomoc wszystkim zagrożonym. Zadania określone w Gminnym Programie są adresowane do wszystkich mieszkańców gminy- osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, narkotyków, wyrobów tytoniowych oraz wszystkich, którzy doświadczają przemocy w rodzinie. Zaplanowane działania są opracowywane, tak aby realizacja jego celów przynosiła wymierne korzyści dla poszczególnych grup mieszkańców naszej gminy. W celu zapewnienia skuteczności uwzględnione działania są długofalowe, konsekwentnie wdrażane oraz systematycznie prowadzone na terenie naszej gminy.

Gminny Program Przeciwdziałania Uzależnieniom w Gminie Niedzwica Duża na rok 2021 został opracowany przez Gminną Komisję ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w oparciu o materiały będące w jej dyspozycji, dane ze sprawozdań z realizacji zadań składanych przez podmioty działające w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy, badania dotyczące problemów społecznych oraz dane przekazane przez Ośrodek Pomocy Społecznej, Policję, Urząd Gminy, Powiatowy Urząd Pracy, placówki leczenia uzależnień oraz służbę zdrowia.

Rozdział I

PODSTAWY PRAWNE GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM W GMINIE NIEDRZWICA DUŻA NA ROK 2021

1. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych
6. Ustawa z dnia 11 września 2015r. o zdrowiu publicznym
7. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie
8. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
9. Ustawa o samorządzie gminnym
10. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020.
11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”

Podstawę prawną Programu stanowią w szczególności:

1. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
2. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii
3. Narodowy Program Zdrowia

1. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi określa kierunki polityki państwa wobec alkoholu

Do zadań tych zgodnie z art. 4 ustawy należy w szczególności:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- 5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- 6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

2. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii

W art. 10 ust 1 stwierdza się, że przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy, obejmujących:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- 5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Rozdział II

DIAGNOZA SYTUACJI W GMINIE NIEDRZWICA DUŻA W ASPEKTCIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, NARKOTYKOWYCH, TYTONIOWYCH

Według Światowej Organizacji Zdrowia alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji. Większe ryzyko niesie za sobą palenie tytoniu i nadciśnienie tętnicze. Ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek ze spożywaniem alkoholu. Nikt nie sięga po alkohol po to, aby mieć problemy. Przeciwnie każdy, kto spożywa alkohol oczekuje korzyści – chce poprawić sobie nastrój, ubarwić szarą codzienność, ułatwić kontakty towarzyskie, zrelaksować się. Niektórzy nawet wierzą, że alkohol może mieć korzystne działanie zdrowotne. Choć alkohol jest trucizną i z punktu widzenia toksykologii każda ilość wypitego alkoholu jest ryzykowna, to jednak w większości przypadków spożywanie małych dawek alkoholu nie pociąga za sobą widocznych szkód zdrowotnych i konsekwencji społecznych. Co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Większość pijących spożywa alkohol w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia.

1. Dane podstawowe o gminie Niedrzwica Duża

Gmina Niedrzwica Duża jest gminą wiejską położoną w południowo-środkowej części województwa lubelskiego, jest jedną z 16-tu gmin powiatu lubelskiego. Zajmuje powierzchnię 10 750 ha, w jej skład wchodzi 22 sołectwa.

2. Sytuacja demograficzna

Na dzień 31 grudnia 2019r. ogólna liczba mieszkańców wynosiła 11822.

Dane szczegółowe na temat liczby mieszkańców przedstawia poniższa tabela.

rok	Ogólna liczba ludności	Liczb mężczyzn	Liczba kobiet	Liczba mieszkańców pow. 18 r.ż.	Liczba mieszkańców poniżej 18 r. ż
2017	11817	6069	5748	9264	2553
2018	11739	5718	6021	9049	2690
2019	11822	5769	6053	9275	2547

3. Struktura bezrobocia w gminie Niedrzwica Duża

rok	Ogólna liczba bezrobotnych z gm. Niedrzwica Duża	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	Liczba osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych	
				Liczba mężczyzn	Liczba kobiet
2017	430	212	218	14	26
2018	393	182	211	21	18
2019	351	163	188	16	28

Na dzień 31.12.2019r. liczba osób zarejestrowanych w PUP w Lublinie Filia w Bełżycach wynosiła 3248 osób, zasiłek dla bezrobotnych pobierało 361 osób.

Formy aktywizacji z jakich skorzystały osoby z terenu gminy Niedzwica Duża to: prace interwencyjne- 22 osoby (6 kobiet, 16 mężczyzn), prace społecznie użyteczne- 7 osób (5 kobiet, 2 mężczyzn), staże- 36 osób (15 kobiet, 21 mężczyzn), szkolenia zawodowe- 22 osoby (2 kobiety, 20 mężczyzn).

4. Edukacja i wychowanie

W gminie Niedzwica Duża znajduje się 6 szkół podstawowych których organem prowadzącym jest samorząd i 3 szkoły podstawowe prowadzone przez stowarzyszenia, 2 przedszkola publiczne i 1 przedszkole niepubliczne- 262 dzieci, 4 oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych prowadzonych przez samorząd oraz 3 oddziały prowadzone przez stowarzyszenia.

rok	Liczba uczniów	Liczba dzieci w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych
2017	1224	435
2018	1191	586
2019	1210	457

5. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy	Kryterium przyznania pomocy alkoholizm	Kryterium przyznania pomocy narkomania	Kryterium przyznania pomocy Przemoc w rodzinie	Kryterium przyznania pomocy bezrobocie	Kryterium przyznania pomocy pozostałe
2017	366	15	1	1	86	263
2018	263	13	1	2	54	193
2019	165	4	1	1	35	124

6. Placówki służby zdrowia i lecznictwa odwykowego

Dane Ośrodka Terapii Uzależnień w Kraśniku

rok	Liczba osób zarejestrowanych z gm. Niedzwica Duża	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	Liczba osób ogółem korzystających w OTU	
				Liczba mężczyzn	Liczba kobiet
2017	25	18	4	273	331
2018	26	19	4	362	227
2019	21	17	4	359	232

Dane Szpitala Neuropsychiatrycznego im. Prof. M. Kaczyńskiego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lublinie ul. Abramowicka 2

Dot. pacjentów – mieszkańców gm. Niedrzwica Duża leczonych w całodobowym Oddziale Terapii Uzależnienia od Alkoholu

	2017			2018			2019		
	k	m	razem	k	m	razem	k	m	razem
Liczba pacjentów którzy przystąpili do terapii	1	7	8	0	7	7	2	3	5
Liczba pacjentów którzy ukończyli terapię	1	3	4	0	4	4	1	2	3

Dot. pacjentów z rozpoznaniem F-10-F-19 w oddziałach: Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych oraz Detoksykacyjnym dla Narkomanów – mieszkańców gm. Niedrzwica Duża

Liczba pacjentów	2017			2018			2019		
	k	m	razem	k	m	razem	k	m	razem
Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów abstynencyjnych	0	11	11	1	17	18	3	7	10
Oddział Detoksykacyjny dla Narkomanów	0	1	1	0	1	1	0	0	0

Dane SPZOZ Bełżyce

rok	WOZ Radawczyk	WOZ Niedrzwica Duża	WOZ Niedrzwica Kościelna	SPZOZ Bełżyce
2017	Pacjenci (alkoholizm)-0 Skierowania (alkoholizm)-	Pacjenci (alkoholizm)-0 Skierowania (alkoholizm)-0	Pacjenci (alkoholizm)-1 Skierowania (alkoholizm)-1	Pacjenci (alkoholizm)-48 Skierowania (alkoholizm)-3
2018	Pacjenci (alkoholizm)-1 Skierowania (alkoholizm)-1	Pacjenci (alkoholizm)-35 Skierowania (alkoholizm)-12	Pacjenci (alkoholizm)-0 Skierowania (alkoholizm)-0	Pacjenci (alkoholizm)- Skierowania (alkoholizm)-
2019	Pacjenci (alkoholizm)-1 Skierowania (alkoholizm)-1	Pacjenci (alkoholizm)-7 Skierowania (alkoholizm)-7	Pacjenci (alkoholizm)-1 Skierowania (alkoholizm)-1	Pacjenci (alkoholizm)- Skierowania (alkoholizm)-

Na podstawie danych w okresie 2017-2019 z SPZOZ Nr 1 w Bełżycach–przyjęto z objawami zatrucia narkotykami 3 osoby (2017 rok), w pozostałych placówkach (Ośrodki Zdrowia na terenie gm. Niedzwica Duża) nie było osób z powodu uzależnienia od narkotyków lub po ich użyciu.

7. Dane Komisariatu Policji w Bełżycach

KATEGORIE DANYCH	2017	2018	2019
Przestępczość pod wpływem alkoholu	*b/d	37	25
Interwencje domowe (w po spożyciu alkoholu)	94	18	30
Sprawcy przemocy (po spożyciu alkoholu)	4	18	30
Zatrzymani kierujący wszelkimi pojazdami	20	19	17
Niebieskie karty	30	20	30
Interwencje w stosunku do osób nietrzeźwych	*b/d	40	118
Ilość odebranych praw jazdy pod wpływem alkoholu	19	19	17
Ilość osób nietrzeźwych osadzonych w PIZ	6	14	29
Ilość wypisanych mandatów za spożywanie alkoholu w sklepie lub jego obrębie	2	5	10
Przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	4	0	5
Kierowcy zatrzymani pod wpływem narkotyków/dopalaczy	b/d	0	1
Znęcanie nad rodziną	11	5	13
Wykroczenia z art. 43 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	67	113	89
Interwencje w punktach sprzedaży napojów alkoholowych	b/d	0	2

*b/d –brak danych

8. Dane Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

l.p.	Zakres danych	2017	2018	2019
1.	Liczba osób zgłoszonych do Komisji po raz pierwszy	37	25	29
2.	Ilość przeprowadzonych rozmów	121	117	111
3.	Liczba osób poddających się terapii	17	12	12
4.	Odsetek osób podejmujących terapię w stosunku do przeprowadzonych rozmów	14%	10%	11%
5.	Ilość wniosków skierowanych do sądu	17	12	20
6.	Liczba osób skierowanych do biegłego	29	29	27
7.	Liczba osób korzystających z porad terapeuty w punkcie konsultacyjnym	23	25	24
8.	Ilość udzielonych porad przez psychologa pracującego przy OPS	172	201	203
9.	Liczba osób korzystających z poradnictwa psychologicznego w punkcie konsultacyjnym przy OPS	60	69	80

9. Dostępność alkoholu na terenie gminy Niedzwica Duża

rok	Liczba punktów sprzedaży (sklepy)	Liczba punktów sprzedaży (gastronomia)	Liczba zezwoleń (sklepy)	Liczba zezwoleń (gastronomia)
2017	30	5	87	20
2018	31	10	87	21
2019	28	10	81	23

Gmina Niedzwica Duża posiada ustaloną uchwałą Rady Gminy Niedzwica Duża z dnia 24.04.2018r. liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania tych napojów na terenie gminy. Ustalona maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych- 129 (w tym 31 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, 98 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży). Na terenie gminy Niedzwica Duża obowiązuje ograniczenie sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży w godz. 22.00 a 6.00. Do momentu wejścia w życie w/w uchwały (tj. VI.2018r.) obowiązywała następująca liczba punktów sprzedaży: dla punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa), przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży wynosiła 35, zaś liczba punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa), przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży wynosiła 15.

10. Dane z zakresu narkomanii

Z zakresu danych dotyczących narkomanii uzyskano informacje częściowe (Komisariat Policji, SP ZOZ Bełżyce, Szpital Neuropsychiatryczny w Lublinie) - zgodne z wnioskami wystosowanymi do placówek leczenia i instytucji pomocowych. Informacje zostały przedstawione w zestawieniach dot. w/w podmiotów.

11. Dane z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W ramach prac Zespołu Interdyscyplinarnego przedstawiciel Gminnej Komisji bierze czynny udział w procedurach i posiedzeniach Zespołu oraz grup roboczych.

rok	Liczba procedur z udziałem członka Gminnej Komisji	Liczba posiedzeń grup roboczych z udziałem członka Gminnej Komisji
2017	35	104
2018	35	72
2019	45	91

12. Dane z badań ankietowych dotyczących problemów społecznych tj. alkoholizmu, narkomanii, niktynizmu, przemocy w szkole podstawowej na terenie Gminy Niedrzwica Duża w 2018r.

W miesiącu marcu 2018 roku wśród uczniów szkół podstawowych klas V-VII na terenie naszej gminy przeprowadzono ankiety dotyczące problemów społecznych tj. alkoholizmu, narkomani, niktynizmu, przemocy. Ogółem objęto badaniami grupę 218 uczniów, co stanowi 20.02 % ogólnej liczby uczniów wszystkich szkół na terenie gminy Niedrzwica Duża. Z badanej grupy 50,9 % stanowili chłopcy i 49,1 % dziewczęta.

Wyniki przeprowadzonych badań są następujące: 26,2% badanych uczniów spożywało alkohol (6.02 % wszystkich uczniów, co piętnasty uczeń spożywał alkohol).

Powód spożywania alkoholu przez uczniów nie jest wskazywany (najczęściej udzielana odpowiedź-18.4%), „bo mam dobry humor” – 2.7% oraz „dla szpanu” – 1.8% (odsetek dotyczy osób spożywających alkohol). Jeśli chodzi o dostępność alkoholu to ankietowani stwierdzali, że najczęściej biorą alkohol z domu- 8.3%, od starszych kolegów 4.1%, ze sklepu – 3.2%.

100% spożywających alkohol uważa, że w naszej gminie łatwo jest dostać alkohol, co stanowi 26.2% uczniów ankietowanych.

Dość szeroko rozpowszechniony jest wśród uczniów naszej gminy problem niktynizmu. 16% ankietowanych pali papierosy, co stanowi 3.8% wszystkich uczniów szkół podstawowych w wieku 11-13 lat.

Poważny problem w naszej gminie stanowi przemoc wśród uczniów.

47.2% ankietowanych spotkało się z przemocą, czyli niemal co 9 uczeń spotkał się z przemocą- 37.6 % w szkole, wśród rówieśników, w innych miejscach np. wesele, miasto itp. -6.9%, a tylko 3.7 % w domu. 45.4% uczniów było świadkami przemocy tj. 10.45% wszystkich uczniów szkół podstawowych, czyli co dziesiąty uczeń był świadkiem przemocy. 72.5% wie, gdzie zwrócić się o pomoc w tej kwestii.

Na podstawie ankiet należy stwierdzić, że uczniowie znają definicję uzależnienia i wiedzą do kogo zwrócić się o pomoc.

Wśród ankietowanych uczniów nie było osób, które kiedykolwiek zażywały narkotyki lub dopalacze.

Wnioski:

Na podstawie zebranych danych wynika, że kluczową rolę w ograniczaniu dostępności alkoholu odgrywają:

- konsekwentny system kontroli rynku obrotu napojami alkoholowymi,
- konsekwentne egzekwowanie przepisów ustawy związanych z zakresem reklamy alkoholu,
- systematyczna edukacja sprzedawców w dziedzinie szkód związanych z piciem alkoholu przez młodzież,
- koncentracja na wszechstronnych oddziaływaniach profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży,
- ścisła współpraca z instytucjami skupiającymi dzieci i młodzież w celu promowania aktywnego, zdrowego stylu życia bez używania środków psychoaktywnych

Czynniki ograniczające realizację zadań:

1) niski poziom zaangażowania obywateli w rozwiązywanie problemów kryzysowych, wykazywanie przez część społeczeństwa obojętności na występujące zjawiska patologiczne takie jak:

- przemoc domowa
- krzywdzenie dzieci
- zakłócanie porządku publicznego
- sprzedaż alkoholu nieletnim i nietrzeźwym
- łatwy dostęp do alkoholu

2) niski poziom współpracy placówek służby zdrowia w zakresie wskazywania osób nadużywających alkoholu, pijących szkodliwie lub doświadczających przemocy będąca skutkiem alkoholu o wszczęcie postępowania zmierzającego do motywowania do leczenia odwykowego.

Rozdział III

CELE I ZADANIA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM W GMINIE NIEDRZWICA DUŻA NA ROK 2020

I. Cele Gminnego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom w Gminie Niedrzwica Duża na rok 2021

CEL GŁÓWNY

Celem głównym programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych środków psychoaktywnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy Niedrzwica Duża w zakresie ich szkodliwości oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Wspieranie działań edukacyjnych w zakresie szkodliwości nadmiernego spożywania alkoholu i innych środków psychoaktywnych i zagrożeniach z nimi związanych.
2. Promowanie abstynencji i postaw trzeźwościowych jako stylu życia bez używania alkoholu, narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz wspieranie działań ograniczających ich dostępność.
3. Prowadzenie edukacji w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz udzielanie pomocy jej ofiarom.
4. Wspieranie procesu wychodzenia z uzależnienia od alkoholu oraz prowadzenie działań na rzecz osób będących w stanie nietrzeźwości.
5. Wspieranie oddziaływań umożliwiających integrację osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin.
6. Wspieranie działań mających na celu motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego.

II. Zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom w Gminie Niedrzwica Duża na rok 2021

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych

- 1) Podejmowanie działań motywujących do podjęcia leczenia wobec osób uzależnionych od alkoholu:
 - prowadzenie przesłuchań stron i świadków w celu zgromadzenia materiału dowodowego na potrzeby prowadzonego postępowania w sprawie leczenia odwykowego;
 - kierowanie osób na badania przez biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu oraz finansowanie tych badań;
 - kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe
- 2) Zwiększenie dostępności oddziaływań terapeutycznych :
 - wspieranie ruchów samopomocowych zrzeszających osoby uzależnione i współuzależnione;
 - funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego w Niedrzwicy Kościelnej i Niedrzwicy Dużej (konsultacje terapeuty uzależnień, psychologa);
 - realizacja programów niezbędnych dla dalszego zdrowienia nie finansowanych przez NFZ przeznaczonych dla pacjentów z terenu Gminy Niedrzwica Duża po wystąpieniu

Zakładów Opieki Zdrowotnej w ramach, których funkcjonują poradnie leczenia uzależnień;

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

1) Udzielanie pomocy rodzinom osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych

- pomoc psychologiczna oraz terapeutyczna dla osób i rodzin;
- dokonywanie przez pracowników socjalnych diagnozy sytuacji w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym, narkomanią, przemocą domową itp.;
- informowanie członków rodzin o zagrożeniach wynikających z choroby alkoholowej;
- informowanie o formach pomocy świadczonych na rzecz członków tych rodzin;
- pomoc w sporządzaniu wniosków oraz motywowanie do kierowania tych wniosków do Gminnej Komisji celem skierowania na leczenie odwykowe;
- pomoc osobom bezrobotnym uzależnionym od alkoholu poprzez prace społecznie użyteczne; roboty publiczne, prace interwencyjne;
- utrzymywanie stałego kontaktu z rodziną uzależnionego w celu monitorowania jego działań;
- szkolenie przedstawicieli grup zawodowych stykających się z problemem przemocy domowej, alkoholizmu, narkomanii oraz inne formy spotkań związane z niezbędnym podnoszeniem kwalifikacji;
- podejmowanie działań profilaktycznych o charakterze informacyjno-edukacyjnym dla rodziców, których celem jest wspieranie abstynencji dziecka i przygotowanie go do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych;

2) Pomoc dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym:

- zachęcanie i kierowanie uczestników do świetlic środowiskowych wsparcia dziennego dla dzieci z rodzin z problemem uzależnień;
- organizowanie wypoczynku dzieci i młodzieży na obozach profilaktycznych, koloniach z programem profilaktycznym i innych formach wypoczynku pozwalających na kształtowanie prawidłowych postaw osobowościowych,
- podejmowanie profilaktycznych działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim (w edukacji uwzględnione będą aspekty prawne jak również obszar osobistych motywacji i umiejętności praktyczne np. asertywne odmawianie sprzedaży),

3) Podejmowanie działań wobec osób zagrożonych przemocą domową

- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym między innymi poprzez udział w pracach zespołu i grup roboczych, zgłaszanie osób doświadczających przemocy domowej.
- organizowanie i dofinansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym i przemocą (dyrektorów placówek oświatowo -wychowawczych, pedagogów, nauczycieli szkół, kuratorów sądowych, pracowników socjalnych)

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych

1. Realizacja programów profilaktycznych w szkołach dotyczących przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii, przemocy i innych uzależnień.
 - edukacja dzieci i młodzieży na temat szkodliwości używania środków uzależniających (alkoholu, narkotyków, papierosów i innych) oraz przeciwdziałania przemocy
 - zakup materiałów informacyjnych i edukacyjnych, sprzętu i produktów niezbędnych do realizacji programów profilaktycznych.
2. Wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych i terapeutycznych opracowywanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych, w tym zakup materiałów edukacyjnych, sprzętu i środków niezbędnych do ich realizacji;
3. Prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych z programem profilaktycznym jako alternatywnych form spędzania czasu wolnego;
4. Uczestnictwo w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach edukacyjnych dot. profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych;
5. Realizacja programów profilaktycznych z zakresu uzależnień skierowanych do mieszkańców Gminy Niedrzwica Duża;
6. Współorganizowanie oraz dofinansowanie działań promujących styl życia wolny od nałogów: festyny rodzinne i integracyjne, konkursy plastyczne, konkursy wiedzy, zabawy rekreacyjne i sportowe (zakup materiałów informacyjnych, edukacyjnych, promocyjnych, sprzętu i niezbędnych produktów do organizacji imprez profilaktycznych dla mieszkańców Gminy Niedrzwica Duża);
7. Organizowanie profilaktycznych spektakli teatralnych dla dzieci i młodzieży ukazujących sposoby walki z uzależnieniami, wspieranie własnych inwencji, kół teatralnych itp.
8. Zakup materiałów promocyjnych, informacyjno – edukacyjnych, publikacji, wydawnictw na temat zagrożeń, skutków uzależnień od środków psychoaktywnych i przemocy;
9. Opracowywanie materiałów informacyjnych o możliwościach uzyskania pomocy z zakresu uzależnień i przeciwdziałania przemocy na terenie gminy Niedrzwica Duża;
10. Podnoszenie kwalifikacji członków Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz osób współpracujących poprzez udział w szkoleniach i wymiana doświadczeń poprzez organizację spotkań i konferencji;
11. Organizowanie i dofinansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym, narkomanią i przemocą (dyrektorów placówek oświatowo -wychowawczych, pedagogów, nauczycieli, kuratorów sądowych, pracowników socjalnych)
12. Organizowanie lokalnych narad, seminariów, konferencji w zakresie pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym;
13. Edukacja sprzedawców i właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych;
14. Prowadzenie profilaktycznych działań edukacyjnych skierowanych dla rodziców dotyczących przeciwdziałania przemocy i używania substancji psychoaktywnych mających na celu:
 - uczenie umiejętności wychowawczych i komunikacji interpersonalnej;
 - zwiększanie wiedzy na temat uzależnień i działania środków uzależniających;
 - działania edukacyjne związane z zapobieganiem agresji i przemocy

4. Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i innych podmiotów o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

1. Wspieranie finansowe i merytoryczne instytucji, jednostek samorządu terytorialnego, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych realizujących zadania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień.
2. Współpraca z grupami samopomocowymi (AA i Al-Alon).
3. Współpraca z instytucjami pomocy społecznej, szkołami, parafiami oraz innymi organizacjami i jednostkami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

1. Dokonywanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.
2. Kształtowanie właściwych postaw reagowania społeczeństwa w sytuacjach sprzedaży alkoholu a w szczególności:
 - sprzedaż alkoholu osobom nieletnim;
 - sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym.
3. Propagowanie właściwej sprzedaży napojów alkoholowych zgodnie z art. 9, art. 13 ust. 2, art. 15 ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
4. Podejmowanie interwencji w przypadku złamania zakazów promocji i reklamy napojów alkoholowych.
5. Sporządzanie opinii/ postanowień w celu wydawania i cofania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

III. Wskaźniki realizacji zadań

Wskaźniki realizacji zadań 1-5

- liczba zrealizowanych działań
- liczba zrealizowanych programów
- liczba osób uczestniczących w działaniach
- liczba realizowanych szkoleń
- liczba osób korzystających form kształcenia, podnoszenia kwalifikacji
- liczba podmiotów wspartych przy realizacji zadań
- liczba zawiadomień dotyczących naruszenia art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zaopiniowanych przez Gminną Komisję
- liczba podjętych działań zmierzających do wszczęcia postępowania w związku z naruszeniem art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- liczba wniosków skierowanych do Gminnej Komisji dot. leczenia odwykowego
- liczba posiedzeń
- liczba skierowań do biegłych
- liczba opinii uzyskanych od biegłych
- liczba wniosków skierowanych do sądu
- liczba osób wezwanych na posiedzenia
- liczba rozpatrzonych wniosków
- liczba przeprowadzonych kontroli
- liczba skontrolowanych placówek sprzedaży napojów alkoholowych

- liczba konkursów
- liczba uczestników konkursów
- liczba przeprowadzonych konsultacji, zajęć terapeutycznych, warsztatów,
- liczba uczestników konsultacji, zajęć terapeutycznych, warsztatów
- liczba udzielonych porad/konsultacji
- liczba osób korzystających z porad/konsultacji
- liczba rodzin korzystających z porad/konsultacji
- liczba osób udzielających porad/konsultacji

ROZDZIAŁ IV MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i kontrola efektywności programu prowadzone będą poprzez:

1. Sprawozdanie wewnętrzne dla :
 - Wójta Gminy Niedzwica Duża- sprawozdanie merytoryczno- finansowe z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom.
2. sprawozdanie zewnętrzne dla:
 - Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych- sprawozdanie w zakresie profilaktyki i rozwiązywania alkoholowych (PARPA- G1)
 - Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii- sprawozdanie w zakresie przeciwdziałania narkomanii.

Koordinację realizacji zadań niniejszego Programu prowadzi Ośrodek Pomocy Społecznej w Niedzwicy Dużej.

ROZDZIAŁ V REALIZATORZY, PARTNERZY, ADRESACI GMINNEGO PROGRAMU

Na podstawie art. 4 ust 2 ustawy realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom w Gminie Niedzwica Duża na rok 2021 powierza się Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Niedzwicy Dużej.

Skuteczna realizacja programu wymaga ścisłej współpracy wszystkich instytucji i osób stykających się z problemem alkoholowym i innymi uzależnieniami. Wymaga stworzenia w środowisku pozytywnej atmosfery wokół problemów, które ma rozwiązywać. Gminna Komisja d/s Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ma obowiązek koordynowania tej współpracy, animowania działań i kreowania postaw. Atmosferę wokół jej działalności powinny stwarzać w szczególności władze gminy. Nie bez znaczenia jest przychylność i zaangażowanie służb zajmujących się porządkiem publicznym oraz instytucji zdrowia publicznego.

W gminie Niedzwica Duża rozwiązywaniem tych problemów zajmują się:

- Gminna Komisja d/s Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Niedzwicy Dużej zwana dalej Gminną Komisją
- Punkt konsultacyjny – instruktor terapii uzależnień - w Niedzwicy Kościelnej, Niedzwicy Dużej dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych tj. członków ich rodzin
- Szkoły Podstawowe, przedszkola i inne placówki oświatowe
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Niedzwicy Dużej
- Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej
- Stowarzyszenia realizujące zadania z zakresu profilaktyki uzależnień
- Kluby Sportowe z terenu gminy realizujące programy profilaktyczne

- Komisariat Policji w Bełżycach
 - Ośrodki Zdrowia: w Niedrzwicy Dużej, Niedrzwicy Kościelnej, Radawczyku
 - Poradnia Pedagogiczno- Psychologiczna w Bełżycach
 - Powiatowy Urząd Pracy – Filia w Bełżycach
 - Sąd Rejonowy w Kraśniku
 - Punkt wsparcia psychologicznego przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Niedrzwicy Dużej
 - Parafie
 - Zespół interdyscyplinarny
 - Inne podmioty, a w szczególności: instytucje, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne prowadzące działania z zakresu profilaktyki uzależnień
- Adresatami programu są wszyscy mieszkańcy gminy Niedzwica Duża, a w szczególności:
- Dzieci i młodzież szkolna
 - Rodzice, opiekunowie i wychowawcy
 - Rodziny osób z problemem uzależnień od środków psychoaktywnych
 - Osoby i rodziny uwikłane w problem przemocy w rodzinie
 - Osoby pijące nadmiernie, w tym uzależnione od alkoholu
 - Konsumenci i sprzedawcy alkoholu

ROZDZIAŁ VI

ZASADY FINANSOWANIA, NADZÓR I KOORDYNACJA GMINNEGO PROGRAMU

1. Realizacja zadań Gminnego Programu finansowana będzie ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w wysokości określonej w uchwale budżetowej Gminy Niedzwica Duża na 2021 r. w dziale 851-ochrona zdrowia w rozdziale 85153 –przeciwdziałanie narkomanii w kwocie 6000,00 zł oraz 85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi w kwocie – 175487,00 zł.
2. Limit wydatków gminnego programu określają obowiązujące przepisy prawa m.in. ustawa o finansach publicznych, ustawa o zdrowiu publicznym, ustawa o zamówieniach publicznych.
3. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii i innych określonych w Narodowym Programie Zdrowia.
4. Na podstawie art. 4 ust 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom w Gminie Niedzwica Duża na rok 2021 powierza się Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Niedrzwicy Dużej.
5. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Przeciwdziałania Uzależnieniom w Gminie Niedzwica Duża przygotowuje Ośrodek Pomocy Społecznej i przedstawia je Wójtowi Gminy.
6. W ramach Gminnego Programu udzielać się będzie wsparcia finansowego, rzeczowego i organizacyjnego podmiotom pracującym na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych. Współpraca ta następować będzie na podstawie złożonych projektów, w tym trybie zakupu usług profilaktycznych, wspierania zadań zgodnie z rocznym programem i zasadami współpracy Gminy Niedzwica Duża z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego i Wieloletnim Programem

Współpracy pomiędzy Samorządem Gminy Niedzwica Duża a Organizacjami Pozarządowymi.

7. Koszty obsługi zadań programu realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej tj. artykułów biurowych i papierniczych, literatury specjalistycznej, zakup sprzętu komputerowego z oprogramowaniem, kosztu udziału w szkoleniach i konferencjach, kosztów podróży służbowych będą finansowane ze środków Programu.

ROZDZIAŁ VII

ZASADY WYNAGRADZANIA GMINNEJ KOMISJI DS. PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W NIEDRZWICY DUŻEJ

1. Członkowi Gminnej Komisji d/s PiRPA za wykonywanie zadań związanych z realizacją niniejszego programu przysługuje wynagrodzenie w wysokości:
 - Przewodniczący, zastępca, sekretarz Gminnej Komisji ds. PiRPA -250,00 złotych
 - Członek Gminnej Komisji ds. PiRPA - 190,00 złotych
2. Wynagrodzenie przysługuje za udział w posiedzeniu Komisji lub kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych prowadzonych stacjonarnie lub w szczególnych sytuacjach przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość lub korespondencyjnie (zdalny tryb obradowania). Podstawą do wypłaty wynagrodzenia za pracę w Komisji jest podpisana lista obecności lub obecność podczas obrad zdalnych potwierdzona przez Przewodniczącego lub osobę przez niego upoważnioną oraz lista wypłat sporządzona przez sekretarza komisji i poświadczona przez przewodniczącego komisji. W przypadku jednoczesnego udziału w posiedzeniu komisji i kontroli punktu sprzedaży alkoholu w jednym dniu przysługuje tylko jedno wynagrodzenie. Wypłata wynagrodzenia odbywać się będzie raz na kwartał po zakończonym kwartale, za wyjątkiem IV kwartału, za który wypłata nastąpi do końca grudnia br. obowiązywania programu.
3. Dla członków Gminnej Komisji koszty podnoszenia kwalifikacji z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu przemocy poprzez uczestnictwo w szkoleniach, kursach i konferencjach oraz koszty dojazdu z tym związane w całości będą pokrywane ze środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu.
4. Ustala się zwrot kosztów przejazdu dla członków Gminnej Komisji ds. PiRPA przy wyjazdach na szkolenia, konferencje, seminaria, kursy itp. służące realizacji programu organizowane poza siedzibą Gminnej Komisji. Zlecenia wyjazdu i jego zatwierdzenie dokonuje Wójt/ Przewodniczący Gminnej Komisji lub upoważniona osoba. Przejazdy delegowanych członków Gminnej Komisji odbywają się środkiem transportu publicznego lub prywatnym samochodem osobowym. Zwrot kosztów następuje na podstawie złożonego oświadczenia oraz zebranych biletów, faktur lub stawki za jeden kilometr używania samochodu prywatnego obowiązującej w Urzędzie Gminy / Ośrodku Pomocy Społecznej w Niedzwicy Dużej.